

ДО ХАРАКТЕРИСТИКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Марина Сергіївна ЗАЙЦЕВА,

доктор філософії

В умовах трансформації правової системи та підвищених вимог до ефективності судової влади особливої актуальності набуває наукове осмислення нормативно-правових інструментів забезпечення правосуддя в Україні. Становлення правової держави та утвердження принципу верховенства права безпосередньо залежать від якості правового регулювання діяльності судів, узгодженості законодавчих і підзаконних актів, а також від дієвості механізмів реалізації та гарантування судового захисту. За цих умов, аналіз нормативно-правових інструментів виступає необхідною передумовою для оцінки спроможності судової системи виконувати свої конституційні функції. На нашу думку, нормативно-правові інструменти включають сукупність норм права, які знаходять своє відображення у системі нормативно-правових актів різної юридичної сили. Взагалі, норма права – це офіційне, формально визначене, загальнообов'язкове правило поведінки, яке встановлюється або санкціонується державою, охороняється нею від порушень, направлене на регулювання найбільш важливих суспільних відносин і охорону соціальних цінностей шляхом встановлення юридичних прав і обов'язків суб'єктів права [1, с.45]. В свою чергу, адміністративно-правова норма – це закріплене у джерелах адміністративного права правило загального характеру, що спрямоване на правове регулювання суспільних відносин, які складають предмет адміністративного права, з метою забезпечення умов для реалізації і захисту прав і свобод особи в публічній сфері, ефективна дія якого гарантується державою за допомогою стимулюючих засобів (у тому числі державно-примусових) [2, с. 95-96]. Норми права набувають формальної визначеності саме через нормативно-правові, в яких вони набувають загальнообов'язковості та можливості практичного застосування. Тож, в свою чергу нормативно-правовий акт, пише П.М. Рабинович, – це основна форма права соціально-демократичної орієнтації. Поширеність нормативно-правових актів пояснюється незаперечними перевагами такого способу вираження юридичних норм саме з точки зору загальнолюдських правових принципів, які поступово впроваджуються у право соціально-демократичної орієнтації. До таких переваг вчений відносить такі можливості: найбільш чітко, ясно, однозначно формулювати зміст юридичних прав і обов'язків; якнайшвидше довести до відома адресатів юридичної норми її зміст; забезпечити сприятливі умови для швидкого знаходження потрібної норми права; створити умови для правильного, адекватного розуміння адресатом норми її істинного змісту; оперативно змінювати чи скасовувати юридичну норму; здійснювати впорядкування, погодження, систематизацію численних норм права [3, с.105]. М. В. Цвік, О. В. Петришин виділяють такі характерні ознаки нормативно-

правових актів: вони мають правоутворююче призначення, тобто оформлюють встановлення, зміну, доповнення, скасування норм права; приймаються тільки нормотворчими суб'єктами і в межах їх компетенції; розробляються і приймаються з додержанням особливої нормотворчої процедури, основними стадіями якої можуть бути нормотворча ініціатива, розроблення, розгляд, обговорення проектів нормативних актів, прийняття та введення їх у дію; ухвалюються у формах, визначених для кожного з них Конституцією і законами України [4, с.278-279].

Таким чином, нормативно-правові інструменти забезпечення правосуддя в Україні являють собою фундаментальну основу для забезпечення функціонування таких правовідносин, оскільки саме через них держава формалізує цілі, принципи, межі, способи, а також інші важливі аспекти організації і функціонування судової влади. Вони охоплюють норми Конституції України, законодавчі та підзаконні нормативні акти, а також акти органів суддівського врядування, які регламентують статус судів і суддів, компетенцію органів судового адміністрування, порядок доступу до правосуддя та взаємодію судової системи з іншими гілками влади. А відтак, саме вказані інструменти забезпечують юридичну визначеність, стабільність і передбачуваність правосуддя, а також виступають гарантією незалежності суду та рівності учасників процесу перед законом і судом.

Список використаних джерел:

1. Котюк В.О. Теорія права: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів. К.: Вентурі, 1996. 208с
2. Шахов С.В. Норми адміністративного права: теоретико-правові аспекти ефективності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07.; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро, 2020. 30 с.
3. Рабинович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навчальний посібник.-К.: Атіка, 2001. 176 с.
4. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, А. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.